

Contribution ID: 141

Tür: Oral Presentation

Yapay Zekâ ve İnsan Arasındaki İlişkiyi Tahayyül Etmek: Stanislav Lem'in Solaris'inden Sosyolojik Çıkarımlar

18 Aralık 2024 Çarşamba 18:00 (30 dakika)

İnsanın yapay zekâ ve robotlar ile kurduğu ilişki bilim kurgu literatürünün uzun zaman ilgisini çekmiştir. Makinelerin insan gibi davranması, yapay zekanın empati kurabilmesi gibi gelecek hakkında ütopyik ya da distopik olarak oluşturulan kurgular dijital dönüşümle birlikte değişen toplumları anlamak için sosyal bilimcilerle yardımcı olabilir. Steven Shaviro'nun vurguladığı gibi, bu tür kurgular dünyayı anlamının bilimsel yöntemleriyle çelişiyor gözükse de aralarında güçlü rezonanslar vardır, ikisi de spekülative ekstrapolasyon sürecidir. Dolayısıyla bilimsel hipotez kurmak ve test etmek ile kurgu oluşturmak birbirlerinden tamamen farklı değildir. Filozoflar ve sosyal bilimciler yüzyıllardır toplum üzerine düşünüp yazarken zaten ütopyik ya da distopik kurgular oluşturmaktadırlar. Dolayısıyla bilim kurgu eserleri günümüzü anlamak için kullanılabilir. Bu çalışmanın amacı da insan ve yapay zekâ arasındaki kurulabilecek ilişkiyi Stanislav Lem'in Solaris eseri üzerinden tartışmaktır. Aslında Lem'in romanındaki şey ne bir yapay zekâ ne de bir robottur. Fakat romanda bahsedilen dünya dışı yaşam formu maddeleşerek insan formuna bürünmektedir. Bu yeni yaşam formu, anılardan beslenirken tıpkı bir yapay zekâ gibi davranmakta ve sahip olduğu hafızayla içinde bulunduğu durum arasında ilişki kurmaya çalışmaktadır. Fiziki biçimiyle ise insandan daha güçlü, sanki bir nevi robot ya da siber organizmaya benzemektedir. Bu nedenle Lem'in eseri insanın yapay zekâ ya da robotlarla gelecekte kurabileceği ilişkileri anlamak için faydalı olabilir. Dolayısıyla Solaris eserinde bulunan ütopyik ve distopik unsurlar insanın yapay zekâ ya da robotlarla gelecekte kuracağı ilişkileri anlamada metodolojik bir araç olarak kullanılabilir ve bu anlamda bir bilimkurgu sosyolojisi yapılabilir. Bu doğrultuda tartışma Herbert Marcuse, Fredric Jameson ve Ruth Levitas'ın görüşlerinden hareketle yürütülecektir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, Bilim kurgu, Solaris, Ütopya, Distopya

Presentation language / Sunum Dili

TR (Türkçe)

Disciplines / Disiplinler

Sociology / Sosyoloji

E-mail / E-posta

cemkorayolgun@gmail.com

ORCID ID

0000-0001-5523-2800

Country / Ülke

Türkiye

Institution / Affiliation / Kurum

Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Başlıca yazarlar:: Cem Koray Olgun (Adıyaman Üniversitesi)

Sunu yapanlar: Cem Koray Olgun (Adıyaman Üniversitesi)

Session Classification: Session 3.3 (Day 1)

Track Classification: Congist'24: Case Studies and Applications